

drugi organi osim Zavoda za statistiku i evidenciju, koje interesuje mlečnost krava ili deluju u oblasti mlekarstva. Ovde mislim na Zavod za selekciju stoke, odnosno na njegove kontrolne asistente koji prate mlečnost krava, kao i na gradske mlekare i druga otkupna preduzeća, koja imaju svoje sabirače mleka, a koji su u neposrednom kontaktu sa individualnim proizvođačima.

Otuda jedna prisna saradnja Zavoda za statistiku i evidenciju, Zavoda za selekciju stoke i gradskih mlekara dala bi na ovom polju vrlo dobre rezultate. Svakako prethodno bi trebalo utvrditi principe i način sprovođenja ankete kao i sadržinu anketnog lista. Rezultati ovakve jedne široko zamišljene ankete omogućili bi sigurno da utvrdimo, kolika je proizvodnja mleka u FNRJ.

Ing. Butraković Marija — Osijek

TVORNICA MLIJEKA U PRAHU — OSIJEK, OTVORILA JE VLASTITE PRODAVAONE

Ispređujući podatke o proizvodnji i potrošnji mlijeka u svijetu opažamo, da se visina proizvodnje i potrošnje mlijeka u pojedinim zemljama uočljivo podudara s napretkom poljoprivrede i visinom općeg kulturnog nivoa. Nije slučaj, da napredne zemlje imaju razvijeno mlekarstvo, koje narodnoj prehrani daje za neke kategorije pučanstva upravo nezamjenjivu vrstu hrane: mlijeko.

U naporima za obnovu, ocijenivši ispravno važnost mlijeka u prehrani naroda, naša je zemlja započela široku akciju oko podizanja mlekara.

Prva nova mlekara, izgrađena suradnjom naše zemlje i UNICEF-a, organa Ujedinjenih nacija za pomoć djeci, bila je Tvornica mlijeka u prahu u Osijeku. Njezin kapacitet sušenja iznosi 15.000 lit na dan, a za obradu konzumnog mlijeka 30.000 litara.

Zadaća ove mlekare je dvojaka:

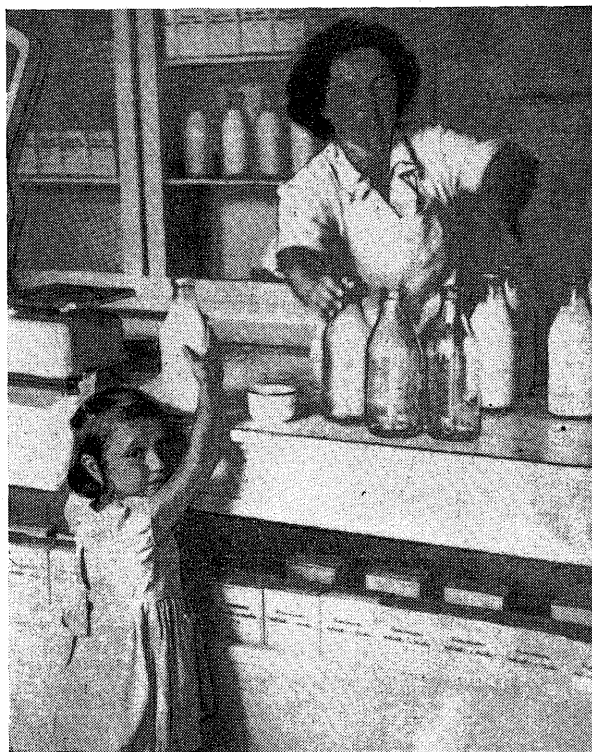
1. da mlijekom u osušenom stanju opskrbljuje one potrošačke centre, koji ne mogu podmiriti svoje potrebe tekućim mlijekom iz bliže i dalje okolice;
2. da stanovništvo grada Osijeka opskrbljuje originalnim, nepatvorenim i garantirano zdravim, pasteriziranim mlijekom.

Prvi zadatak izvršuje mlekara od 5. IX. 1951. razaslijući mliječni prah u sve krajeve naše zemlje, a drugi od 13. IX. 1951. dostavljajući mlijeko osječkom građanstvu preko 42 prodavaone. Od tih su 22 pod upravom »Sloboda«, gradskog proizvodnog i prehrambenog poduzeća, a 20 pripadaju Gradskom pekarskom poduzeću »Prehrana«. Preko ovih prodavaona u mjesecu svibnju raspačavano je danomice oko 5.000 litara pasteriziranog mlijeka, isključivo u bocama. S takvim načinom prodaje započeto je u ožujku ove godine.

U nastojanju, da konzumente mlijeka opskrbi što kvalitetnijim mlijekom, ova je mlekara osim distribucije mlijeka u bocama, primijenila još jedan suvremen i jedino ispravan princip opskrbe mlijekom, isključujući posrednike: uredila je i otvorila vlastite prodavaone. Ovakove dvije prodavaone prodaju danas oko 1.000 litara mlijeka na dan. Prva prodavaona Tvornice mlijeka u prahu otvorena je 24. IV. 1953. u Donjem gradu na Trgu Vladimira Nazora br. 5, a druga veća 25. V. 1953. u Gornjem gradu na Gajevu Trgu br. 5. Prodavaone imaju hladnjake domaće proizvodnje »Jugostroj«, fabrika mašina i aparata, Beograd — Rakovica s kompresorom od 1.500 kalorija na sat, vodovodne uređaje, kanalizaciju, električne grijalice za vodu, pa moderni, ukusni namještaj. Da je interes po-

trošača za robu u prodavaonama mljekare velik, dokazuje jednomjesečni promet u donjogradskoj prodavaoni, koji je iznosio 1,150.000 dinara.

Svrha otvaranja vlastitih prodavaona je ta, da se građanstvo opskrbi u svako doba dana, bez nepotrebnog čekanja, svježim, hladnim, kvalitetnim mlijekom i raznovrsnim mliječnim proizvodima. Ovi se prema potrebi dovoze vlastitim prevoznim sredstvima najbržim putem u prodavaone, i tu se čuvaju u hladnjacima do prodaje potrošačima. Nije samo oprema prodavaone i stalna zaliha kvalitetnog mlijeka prednost ovakovih objekata; time, što su postavljene vlastite prodavačice, namještenice mljekare, postiglo se, da osobe koje manipuliraju mlijekom, pra-

Prodavaona Tvornice mlijeka u prahu, Osijek

(Foto: ing. Sabadoš)

vilno postupaju sa svojom vrlo osjetljivom robom, za razliku od postupka u gradskim prodavaonama. Vlastite prodavaone, koje su pod neposrednom kontrolom mljekarskih poduzeća, isključuju nemaran odnos osoblja prema vrsti hrane, koja je vrlo osjetljiva, jer se lako kvari, inficira i patvori. Time se potrošači oštećuju, ugrožava se njihovo zdravlje i krnji ugled mljekare. Krivnja je na nesavjesnim prodavačicama, kojima je jedini cilj što veća »litraž«, što veća zarada, a ne kvalitet robe i zadovoljstvo potrošača. Inače, objektivno uzevši, sadašnji uvjeti, pod kojima se drži mlijeko po isporuci iz mljekare do časa predaje u ruke potrošača preko gradske trgovačke mreže, ne zadovoljavaju: na pr. topao kruh drži se

u zajedničkoj prostoriji s mlijekom, koje je ohlađeno na 4°C, a koje se mora što duže sačuvati od povišene temperature. Ako mlijeko pored toga stoji koji sat pred prodavaonom na suncu strpljivo čekajući prodavačicu, onda se još brže kvari. Sve prigovore potrošača odbijaju prodavačice od sebe i svu odgovornost prebacuju na mljekaru.

To su uglavnom razlozi, koji su TMP Osijek vodili, da svoje mlijeko prodaje u svojim prodavaonama, i na taj način zadovolji zahtjeve s obzirom na njegovu kvalitetu. Što se tiče količine i cijena mlijeka, kojim mljekara opskrbljuje Osijek, katkad se čuju prigovori građanstva, ma da je cijena mlijeku niža, nego u bilo kojoj velikoj mljekari u NRH. Uzrok toj cijeni jesu veliki troškovi za transport i obradu. Ipak je ove zime bila velika razlika između cijene mlijeka iz mljekare i cijene, po kojoj su privatnici prodavali mlijeko na trgu. Mljekara je uvijek prodavala mlijeko za 10 i više dinara jeftinije nego na trgu.

Količine mlijeka, koje je mljekara bila kadra pružiti gradu, nisu zadovoljile ni zimi, iako se tada mlijeko nije prerađivalo u mliječni prah. I sada u ljetnim mjesecima osjeća se nestašica mlijeka. Mljekara je naime dužna da određeni dio mlijeka prerađuje u mliječni prah za potrebe socijalnih zavoda: bolnica, dječjih obdaništa, jaslica, dječjih i sindikalnih odmarališta, zatim za potrebe pasivnih krajeva Dalmacije, Primorja, Bosne i Hercegovine, Makedonije i t. d. Ovi svi zavise o sirovini dviju tvornica mlijeka u prahu: Osijek i Županja. Drugi razlog, zašto nema dovoljno mlijeka, jest pojava slinavke i šapa na sabirnom rejonu TMP-Osijek.

Dnevna količina mlijeka, koju prodaje mljekara, bilo preko gradske trgovačke mreže, bilo u svojim prodavaonama, iznosila je u svibnju oko 6.000 litara. Osim toga stanovnici gradske periferije opskrbljuju svoje i susjedne obitelji mlijekom od neko 900 krava, za koje se može računati, da su u svibnju dale prosječno oko 5—6 lit na dan. Prema tome bi ukupna količina mlijeka, koja otpada na 57.320 stanovnika grada Osijeka iznosila približno oko 11.000 do 12.000 lit.

Da se povećala količina mlijeka, mljekara je:

1. povećala sabirni rejon,
2. izvršila instruktaznu akciju na terenu, da se smanji količina kiselog mlijeka,
3. odredila, da odgovorni službenici vode brigu o problemima i potrebama svog određenog sabirnog rejona, a to će se postići tako, da oni redovno obilaze taj teren.
4. Mljekara namjerava nabaviti nekoliko čistokrvnih rasplodnih bikova, koji bi se razdijelili u veća sela, na sabirnom rejonu TMP-Osijek.

Pitanje o kvaliteti i količini mlijeka je zajedničko za sve naše mljekare. No opskrba gradova dovoljnim količinama kvalitetnog mlijeka ne zavisi samo o mljekarama, nego i o utjecaju organa poljoprivrede na obnovu stočnog fonda, na povećanje produktivnosti selekcijom na mliječnost, o povećanju količine stočne krme, o pravilnoj prehrani stoke, o ispravnoj mužnji i postupku s mlijekom nakon proizvodnje i t. d.

Kako je to perspektivni program za dugotrajni rad oko unapređenja poljoprivrede raznih rejona, mljekare mogu polaganije utjecati na kvantum produkcije. Ali osigurati potrošačima kvalitetno mlijeko i mliječne proizvode mogu brže uz uvjet, da neposredno nadziru prodavaone mlijeka, koje će mljekare opremiti tako, kako to zahtijeva suvremeno mljekarstvo. Mljekare ispunjavajući obveze, radi kojih su sagrađene i opremljene, s punim pravom računaju na razumijevanje društvene zajednice i predstavnika njenih raznih sektora, koji imaju utjecaj na mljekarstvo.